

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya.
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

FENT VOLAR L' ESTEL

—Ara la quà es á ran del cim del campanar.

(Inst. Banús).

CRÓNICA

Ab motiu de la Exposició universal hem portat a París lo que millor podia caracterisarnos: las corridas de toros. Ja varem fer una cosa idéntica quan l'altra Exposició, pero de una manera atenuada, acorassant als caballs y salvant al toro de la mort. Naturalment, aquesta moixiganga no podia agradar per massa sossa, y 'ls empresaris varen sortirne ab las mans al cap. Era un d'ells el duch de Veragua, y en aqueixas corridas va rebre la *puntilla* la fortuna del sucesor directe de Colón.

Mes ara la cosa s'ha presentat una mica millor, y la plassa de Deuil va omplirse de gom a gom el dia de la primera.

Aixó si, no tot van ser glories per l'espectacle nacional. Desde aquell *mussiú* que tocava la trompeta desafortadament en senyal de protesta, fins aquell ciutadá suech, ab cara de personatge de Ibsen, que va disparar alguns tiros de revólver als toreros quan eixian de la plassa, va havern'hi de tots colors.

El ciutadá suech sobre tot, passarà a la historia, no sols per lo que va fer, sino també per lo que va dir, quan vejentse detingut prestá sas primeras declaracions.

—Per falta de fondos—manifestá ab la major frescura—no vaig entrar a la plassa; d'altra manera 'ls tiros els hauria disparat sobre 'ls espectadors. No haventho pogut fer aixis m'hi esbravat ab els dos primers toreros que se m'han posat a tret, ab lo qual he volgut manifestar la repugnancia que m'inspiran las corridas de toros espanyolas, per lo ignobles y per ser una escola de cobardia y de brutalitat que fatalment conduheixen al país que las tolera a la deshonra y a la ruina.

Per més que Ivan Aguell—que aixis s'anomena 'l suech taurófobo—estiga reputat a París com un tipó extravagant, no té res de desbaratat el seu raciocini. Jo per la méva part crech que tira més dret quan expresa 'l seu pensament que quan dispara sobre l'espasa Robert y 'l banderiller *Chato de Zaragoza*, els quals al fi van sortir tan sols lleugerament ferits per las balas del seu revólver, mentres que lo que diu es capás de matar l'afició de molts espanyols, si es que l'afició no 'ls treu 'l coneixement.

Espectacle bárbaro, salvatge, inhumá y sobre tot embrutidor es el que hem anat a oferir a París, entre 'ls esplendors de la Exposició universal. Ab ell els hem explicat una de las causas dels grans desastres de las últimas guerras y 'l més grave consistent en la indiferencia bestial ab que han sigut vistos per la inmensa majoria dels espanyols. Ab ell els hem fet compendre 'l perquè 'ls governs, causants de aquellas deshonras, ens capejin y 'ns piquin, ens banderillejin y 'ns matin, y després de morts en arrosseguin, tot aixó impunement y sense contraure la més mínima responsabilitat.

Es tant lo que 'ls toros ens tenen xucladas totas las potencias, que passém per tot, fins per que se 'ns tracti com a banyuts.

Per aixó la premsa més il·lustrada de París, y en especial la democrática, no 'ns deixa bons ni pels gossos, tractatnos de cafres, bestias y sanguinaris, sanguinaris cobarts com mossos d'escorxador.

Aquesta es la gran medalla que traurá Es-

panya de la Exposició universal de París, sense que cap més poble, ni 'ls més atrassats del cor del Africa, intenti disputarnos aquesta gloria.

Se 'ns dona lo que mereixem: un coro general de dicteris, els més ignominiosos: la puntada de peu que s'aplica a un tarot vell que 's troba abandonat al mitj del carrer... No en vá hem caygut, atrotinadissims, y empenyantnos en no aixecarnos. ¡Fort!... ¡Que 'ns aplastin!

Pero diguemho ja que 'l cor ens ho demana. No tots els espanyols que 's distingeixen per alguna cosa son toreros; no tots portan jech curt y pantalón cenyit; no tots remenan las ancas quan caminan; no tots se deixan creixer la queta.

Hi ha qui toreja ab el pinzell, ab els palillos d'esculpir, ab l'arquet de un instrument de corda.

Fins a Barcelona anavan arribant últimament els ecos dels colossals triunfos obtinguts pel violoncelista catalá Casals en els concerts donats últimament a Londres y a París. El públich l'aplaudia ab frenesi, y 'ls critichs més autorisats l'alsavan fins a las banyas de la lluna... unas banyas a las quals no hi ha arribat ni hi arribará may cap torero.

Quan dissapte se 'ns presentá en el concert del Lírich, sentirem estremements d'entusiasme. Sabiam lo que valia; pero no imaginavam lo que ha guanyat. S'ha fet un artista tan gran, que avuy li pertany de plé y sense contrast, la soberania absoluta del violoncello, dintre del mon del art.

El coneixiam casi de criatura: sabiam detalls intims de la seva vida modesta, com li calia al fill de un pobre organista del Vendrell. Mentres sa mare l'atletava a sos pits, li cantava son bon pare, a can d'orella, l'escala musical. Aquell *do re mi fa sol la si*, se li va incrustar a l'ànima. Y sigué músich desde la seva edat més tendra.

¿Sabem a qui tenim que agrahir que siga violoncelista? Als xicots del Vendrell. El pare d'en Casals volia ferli tocar el violí, pero els amichs d'en Pauhet li deyan: —Noy, semblas un cego.

Y per no semblar un cego, demaná un instrument de corda, que no hagués de apoyarse sobre l'espalla. Una de sas primeras joguinas sigué, donchs, un violoncello, ideat y construït per las mans de son pare, un violoncello que tenia per caixa armónica, mitja carabassa seca y un full de pergami... Y ab ella, en Pauhet, s'espavilava y 'n treya notas, y hi feya grans habilitats de concertista incipient. ¡Quina diferencia entre aquell instrument rudimentari y 'l magnífich que lluheix avuy, regalo de la reyna regent!...

Quan en Pauhet va venir a Barcelona, era encara un noy, y al poch temps de rebre lliçons d'en Garcia, y de freqüentar l'Escola Municipal de Música, 's feu sentir al Ateneo, causant una impressió extraordinaria. ¡Y quina emoció més intensa no 's reflectava en son rostre juvenivol, a la xardor del entusiasme que va despertar en aquella vetllada memorable!...

Pensionat per la reyna regent en el Conservatori de Brusselas, ahont va permaneixer dos anys, torná d'allí concertista acabat, complert, ab un'ànima tan gran, que un casi no comprén com pot cabre dintre de son cos menut.

Y llavors fou quan els barcelonins el disfrutarem, puig tot sovint se deixava sentir, princi-

palment en els concerts de 'n Cricboom. May més olvidaré lo que va dirme una nit el malaguanyat Pere Estela:—Concert en el que hi prengui part en Casals, ja se sab: ell ha de copar tots els aplausos.

*
**

Avuy ja no 'ns pertany á nosaltres sols: es del mon enter, de aqueix mon del bon gust, que fa la gloria y la fortuna dels artistes célebres.

Quan dissapte de la senmanapasadava reapareixer davant del públich barceloni, que casi omplia la gran sala del Lirich, al primer cop d'ull, físicament, ens costà reconeixel. S' ha tret el bigoti, s' ha deixat creixer las melenas, y fins calveja una mica. Recorda, algun tant, al violi-

nista Isaye, sino que aquest es més alt y corpulent. Te reminiscencias de imatge bissantina.

—Ayay, ¿y aquest es en Pauhet Casals?—ens preguntavam.

Ben prompte 'ns torná la resposta atacant el dificilissim concert de Saint Saëns. Era ell, perque ningú sino ell pot produhir aquell conjunt de maravellas. Era ell, l' amorós amant del violoncello, que s' hi abraça ab passió, com ho faria ab la dona enamorada, ab un joch d' ulls, com si la gosés y 's fongués ab ella. Era 'l concertista que 'ns fa duptar si 'ls sons que arranca provenen de las cordas del instrument ó de las cordas vibrants de la séva ánima.

¡Quin deliqui produheix sentirlo!... Esmés que un *virtuose* de aquells que tot ho fian á la segu-

LA BONAVENTURA

—Lo qu' es tú, *rubio*, no te 'n escapas. O fas un punt d' home, ó seguirás tota la vida servint de putxinetli.

LLUHINT EL GARBO

—Aquells bolsistas sembla que 'm miran molt. No estaria mal que avants de Sant Joan ja trobés la bonaventura!...

retat, á la habilitat, á la gimnasia: es un artista fundament identificat ab els autors que interpreta, y quals inspiracions realza ab la forsa y la delicadesa de son propi temperament. Respecte á son treball exquisit, depurat, segur, sense efectismes ni rebuscaments, s' ha de dir que no pot arribarse més enllá.

Comprenem els grans éxits que ha alcançat en aquests últims temps al estranger, y estém segurs de que han de ser colossals els que li esperan.

Vagi, donchs, á passejar la séva gloria per aquells pahisos, ahont ens tractan de salvatjes y sanguinaris per mor dels toreros, y digui sempre:

—Espanyol soch, per servirlos, y catalá, ab molta honra: pero jo no mato toros... Mato públichs. Els faig morir de gust.

P. DEL O.

PEL FOCH DE SANT JOAN

ÍNTIMA

Aquesta nit, aymada,
surt á ton finestral;
veurás al mitj del barri
quín foch hi han fet més alt.
Veurás, si el cel observas,
els núvols tots vermells

y sentirás aromas
d' aufábrega y clavells.
Llengotejant, la flama,
ton rostre encés y roig,
descobrirá en tos llabis
dolsa expressió de goig.
Y els noys aixís que 't vegin
alegres te dirán:
—¿No donéu res, mestressa,
pel foch de Sant Joan?—

Aquesta nit, aymada,
no hi faltis al balcó;
veurás quina foguera
que t' hi preparo jo.
Si en els méus ulls et fixas
veurás un foch molt gran;
el foch, qu' en mon pit crema,
del méu amor constant.
Llengotejant, sa flama
vindrá hasta á tú ab anhel...
mes respondrás tu sempre
obrint ton cor de gel.

Fins que ab els ulls y ab l' ánima
jo 't diré, tot captant:
—¿No donéu res, mestressa
pel foch de Sant Joan?—

ALTER EGO.

UNA INDUSTRIA NOVA

Lloch de l' acció: Gran establiment d' ayguas de Fontgebrada. (Manantial sulfurós, bi-carbonatat y ferruginós. Indicat per las malalties del cap, dels peus, del ventrell y de totas las demés parts del cos humá.)

Dos joves d' elegant aspecte obran la vidriera del despaig del propietari-director del establiment.

Un d' ells, després d' haver saludat ab molta cortesia:

—¿El senyor propietari del Hotel?

—Servidor.

—¿Es vosté? Celebro moltíssim... (Un altra cortesia.) Tinch l' honor de presentarli al senyor Camps, company méu d' excursions.

El senyor Camps, adelantant un pas:

—Y jo tinch el gust de presentarli al senyor Vinyas, company méu de viatjes.

Dugas ó tres inclinacions de cap. Pausa curta.

—Vostés dirán en qué puch servirlos.

—Jo y 'l méu amich Camps, atrets per la justa fama de que 'l seu establiment disfruta, desitjariam passar aquí una quinzenada.

—Res més fácil. Hi ha encare algunas habitacions sobrants, que segurament serán del seu gust.

—Es que nosaltres voldriam una cosa.

—Concedida desde luego. ¿Quina es?

—Que 'ns deixés estar aquí de franch.

El propietari de Fontgebrada, com es de suposar, fa un salt á la cadira y 's mira al senyor Vinyas y al senyor Camps ab desagradable extranyesa.

—La pretensió, senyors méus, me sembla bastant exagerada.

Els dos excursionistas somriuhen y rodan una mica 'l cap.

El senyor Vinyas torna á pendre la paraula.

—No hi ha tal exageració. Y vaig á demostrarli desseguida. ¿Ab quins elements conta el seu establiment per atraure concurrència?

—En primer lloch, s' hi ha de posar l' eficacia y crédito de las ayguas.

—¡Psé!... Las ayguas, en un establiment com aquest, son una cosa molt secundaria.

—Tenim també grans jardins.

—¿Qué més?

—Sala de festas, ab piano, teatret...

—¿Qué més?

—Billar, lago, barqueta, trapecis, glorietas rústicas, oratori...

—¿Qué més?

—¿Encare li sembla poch?

—Sí, senyor: li falta lo principal, lo que tots els bons establiments de Fransa, Italia, Inglaterra, Bèlgica y Alemania posseheixen: li falta un parell de nobles.

—¿Un parell de nobles! ¿Per fer qué?

El senyor Vinyas y 'l senyor Camps cambian una eloqüent mirada de llástima.

—¿Aixó no sab?—exclama 'l primer, casi be indignat de l' ignorancia del propietari de Fontgebrada:—Els nobles son lo que crida als papás que tenen fillas casadoras, lo que cautiva á las mamás, lo qu' entussiasma á las senyoretas, lo que, en fi, dona to é importancia á un hotel que compregui 'ls séus interessos. ¿Vosté coneix Nissa? ¿Vosté coneix Ostende, Trouville, Vichy, Sant-Remo? Tota la reputació d' aquestas estacions d' ayguas l' han feta 'ls nobles.

—Pero ¿cóm? ¿de quina manera?

—Per medi del am del casori. Als ulls d' un pare com els que venen aquí, no pot haverhi

pera la séva filla partit més ventatjós que 'l d' un marquésjove, elegant, rich, guapo. Créguins, próbiho, y no se 'n penedirá.

—No se 'n penedirá—repeteix el senyor Camps ab encisadora convicció:—posar nobles en un establiment d' aquest género es com abonar un tros de terra, regar un arbre ó daurar una pindola.

—¿Y vostés ho son de nobles?

—Suposo que no 'ns exigirá la presentació dels pergamins. Jo soch marqués; el méu company, conde. Ja veu com las nostras pretensions, que tan exageradas li semblavan, resultan ara ben modestas. Dos nobles solters ¡per quinze dias d' estancia gratis!

El propietari de la casa tira mentalment els seus càlculs. ¡Qui sab! Devegadas els boigs fan bitllas. Además, á tréurels sempre hi es á temps...

—Aceptat,—diu als dos viatjers:—poden quedar-se.

—Y vosté ja pot comensar á esbombar que té dos nobles á Fontgebrada.

A l' hora de dinar tot son xiu-xius y cops de jonoll entre 'ls concurrents. Se veu que la llengua del propietari ha treballat ab delit.

—Son aquests dos—diu tothom ab veu baixa, al véurels assentarse á taula.

—El prim es marqués.

—L' altre es conde.

COROS CATALANS

(Fot. Mas).

El mestre Morera y 'l coro *Catalunya Nova*, en un dia d' ensaig general.

—Y sembla que son molt rics.

—Y solters, per anyadidura.

Las senyoretas han comparegut á dinar ab el traje de festa. Las mares no s' entenen de feyna, dirigint recomenacions á sas fillas, dihént-lashi cóm s' han de posar, de quina manera han de torsar el cap, qué han de dir...

L'endemá, algunas familias, que ja havian anunciat la séva próxima marxa, parlan d' estarse á Fontgebrada, una temporadeta més.

LA PROBA DEL OU IDEALISME

—Diuen que dintre d' un ou
el destino está tancat.

Altras, que únicament gastavan lo més precís, llensan ara 'ls diners, que dona gust de veure, y el xampany y 'ls vins cars van continuament á dojo.

Y al finalisar els quinze días convinguts, l' amo del establiment, en lloch de recordarlos els tractes fets, diu amablement als dos joves:

—¡No se 'n vajin pas! Poden estarse aquí un altre parell de senmanas.

A. MARCH.

LO VENT DEL AMOR

NIT DE SANT JOAN

Grans fochs els baylets encenen:
jarreu viva resplendor!
després caliu, després cendras,
després res, ni rastre en lloch!

Al punt que tocan dotze horas
passa lo vent del amor,
escampant arreu guspiras
á voliors, d' un etern foch.

Aquell que ni menys ho espera
se n' hi fica una en el cor
y com lo corch dins la fusta
furga, furga nit y jorn.

Quan al fons de tot penetra
s' hi sent un neguit tot nou
y corre dintre las venas
no sanch, sino metall fos.

Quan venen las neus primeras
darrera de la Tardor,
la xardor sembla que minva
mes ¿quí sab s' hi ha foch ó no?

No perque rastre no 's veja
se pot dir cert: no hi ha foch;
puig qu' entre 'l gel també bufa
sovint, lo vent del amor.

Sols quan en sech eix vent para
s' apaga el foch, y llavors
restan com dintre una fossa
cendras sols, al fons del cor.

Parella que suspireji
en aquesta nit de goig,
es que l' ha sorprés tot d' una
al passá, 'l vent del amor.

EMILI COCA Y COLLADO.

¡Á PARÍS!

La humanitat, está vist, no escarmenta.

A pesar dels set é vuyt ponts que en no gayres dias s' hi han enfonzat; á pesar dels incendis que hi ha hagut, á pesar dels espantosos reventaments de canyerias de que 'ns parla 'l telégrafo, la gent s' ha empenyat en anar á veure l' Exposició de París, y costi lo que costi, vol anarhi.

Es á dir... costi lo que costi. El gran qué es que no costi casi res, perque—com diuen alguns—l' anar pel món gastant á trotxe y motxe, no vol cap gracia. El salero está en anar á París sense que la bossa se 'n resenti.

Un dia d' aquests surt el primer tren económic.

—¿Cóm els ho han combinat?—vaig preguntar á un qu' es de l' expedició.

—¿Cóm? Que per la miseria de quatre quartos veurém tot el món y bona part de la Fransa.

El bitllet d' anar y tornar crech que val sis pessetas y un vintidós, ó una cosa aixís, y per aquesta infima cantitat el viatjer te dret á:

Estar-se vuyt dias á París encare que ploqui.
Visitar l' Exposició deu vegadas (dugas per dintre y vuyt de fora estant).

Passar per davant de la porta de totes las diversions de pago.

Y veure á n' en Loubet, si per casualitat el troban pel carrer.

De las comoditats del viatge ni hi ha que parlarne.

—¿Quánts han de ser á cada vagó?—vaig preguntar al mateix interessat que m' ha fet la mercé de donarme aquestas noticias.

—Els cotxes son de quaranta vuyt personas, pero tractanse d' un viatge de recreo, sempre deurán posarn'hi 'l doble.

—¡Anda, salero!

—Ja veurá: com més serém, més riurém.—La manutenció dels expedicionaris corra també á cárrech de la empresa. El *menú* está imprés sobre llauna, perque sigui de durada, y diu aixís:

—«Dematí: una llesca de pa sucada ab oli.
»Mitj dia: dugas llescas de pa. Vespre: Un' altra llesca de pa.»

Si 'l pa se l' han de llescar els mateixos passatjers, calculin quina manera de... treballar continuament.

Al ser á París, els expedicionaris han d' anar á remats, guiats per una especie de pastor que á cops de canya 'ls farà anar per la dreta ó per l' esquerra, á voluntat d' ell. El que s' aparti de la colla, pert els drets y las llescas que li corresponguin.

De las cosas notables de la capital de Fransa, á més de l' Exposició, veurán els carrers principals y las plássas més amplas.

Y prou, perque diu que per sis pessetas y pico no 's pot donar més.

Jo, ja ho tinch pensat. El dia que 'l tren en qüestió marxi, vull anar á l' estació á contar els expedicionaris.

Y al venir, altra vegada á contarlos.

Vull veure quánts ne tornan de vius.

MATÍAS BONAFÉ.

LA BONAVENTURA

—Gitana, si estás segura de que ton art no es mentida, pots comensar desseguida á dir-m' la bonaventura.

—Comtesa, res més formal que la sabia ciencia nostra; vaig á dirvos la sort vostra pro avants m' heu de dá un ral.

—¿No més un ral? Aquí va. Es un pronóstich barato.

—Deixeume medità un rato examinant vostra má.

—¿Qué ja 's veu ton seny confós en las ratllas que reparas?

—No, comtesa, son més claras que 'ls planos qu' han fet de vos.

—Donchs lo que vejis aboca sense callarte ni un mot;

ja pots esplicarmho tot sens guardarte re en la boca.

—Allá vaig. La vostra hisenda s' administra malament.

Tot una colla de gent ab vostres rals viu de renda,

y si als que os están robant no castiguéu ab ma forta

anireu de porta en porta, dintre molt poch temps, captant.

—Segueix.

—Uns homes astuts,

ab excusas de mil ménas, os mourán plets á dotzenas y os els veureu tots perduts.

—Ves dihent.

—D' or una gerra gastareu en escombriayres, pro l' or anirá pels ayres y el fanch se quedarà en terra.

Mantindreu á molt gandul y tant diner com tinguen se os fonderá igual que 'l tireu á un sach foradat del cul.

—Endavant.

—Tots els qu' os miman

LA PROBA DEL OUI REALISME

—Que ho diguin. Jo prefereixo pognormel menjar ferrat.

son uns tipos informals
que van per xuclaus els rals
fentvos veure que os estiman.
Parlan de fe'us vestits bons
de dona'us salut de sobras,
de portar á cap grans obras
y ompli'us de parques y fonts.
Com que os coneixen la flaca,
sopars de duro os explican,
y enlluhernantvos os fican
las grapas á la butxaca.
—¿Qué mes?

—En totas edats
y governs, puji qui puji,
vos sereu sempre un refugi
d' ambiciosos y tronats.
—¿Y el final?

—Ja se suposa.
El final es qu' aviat
demanareu caritat.
—Si que 'l que heu dit no es gran cosa.
—Comtesa, ma profecia
tindrà cumpliment cabal.
—Gitana, torneume el ral,
que tot aixó ja ho sabia.

JEPH DE JESPU.

LLIBRES

EL TEATRO.—*Apuntes de un traspunte*, por FEDERICO URRECHA. El teatro es la imatge de la vida, y si no ho es, deu serho. No recordo á punt fixe qui ha dit aquesta máxima, molt exacta si 's té en compte la missió especial de l' art escénich; pero totalment inaplicable al teatro mateix vist per dins, prenent en compte son aspecte extrany y son caràcter singular.

Ja no es en aquest cas imatge de la vida corrent, sino un tros de vida *sui generis*, que moltes vegadas no l' arriban á coneixer ni 'ls mateixos que la viuhen, essent necessari sobre havers'hi familiarisat molt, condicions idóneas, com una gran finura de percepció, pera dominarla y posarse en situació de descriurela.

En Frederich Urrecha, distingit escriptor, que de algun temps eusá resideix á Barcelona, las posseheix en alt grau, y ben clarament ho demostra en el llibre que acaba de donar á la estampa.

Es una obra curiosíssima y molt sabrosa, escrita ab garbo y á tota consciencia en lo que atany á la pintura del teatro per dintre.

El sumari de capítols dona una idea dels punts que tracta. LA OBRA: *la lectura, los ensayos, los estrenos, la direcció de escena*. Aquesta es la primera part.— POR EL ESCENARIO: *el empresario, la madre de teatro, el coro, los apuntadores, la comparsaria, la claqué, los catadores, los papellitos, las tercerias, el portero del escenario, el médico de teatro, los portazos, el cómico viejo, el saloncillo, el avisador, la guardarropia, el autor inédito, las rutinas*.

Totas las trifulcas teatrals apareixen á la vista ab lo relleu que sol donarli la ploma experta de un escriptor de talent y familiarisat ab la materia que tracta.

¡Quánts y quénts que no han tingut may accés en un escenari llegirán ab gust las páginas de aquest llibre, notant que las més de las vegadas las comedias verdaderament divertidas no son pas las que 's donan al públich á teló tirat, sino las que tenen lloch entre bastidors, en lo quarto dels artistas y en las diversas dependencias del teatro!

Altres llibres rebuts:

JOAN SARDÁ. *Estudi necrológich* per JOAN MARAGALL, llegit en la vetllada del día 15 de desembre de 1899 en l' *Ateneo barcelonés*.

*** CAPRITXOSAS. *Poesias catalanas originals* de AGUSTÍ CAUSADÍAS Y CARNÉ. Pertanyen en sa major part al género festiu, y revelan en son autor qualitats que no duptém arribarán á madurar ab l' estudi y la práctica, sobre tot si procura familiarisarse ab las produccions que del mateix género s' han escrit, sense perdre de vista la discreció y 'l bon gust.

*** VEINTE AÑOS DE LABOR. Memoria descriptiva

dels treballs realitzats per l' *Associació de dependents del comerç de la Habana*, ab un bon número de fotografats que representan las diversas dependencias de una notable *Casa de Salud*, montada per la indicada associació.

RATA SABIA.

LÍRICH

La segona audició donada per la Societat de *Concerts clàssichs* d' en Granados, sigué un gran aconeteixement artístich. L' orquesta estava segura, afinadíssima y 's veyá desseguida que havia apurat molt els ensaigs. Baix la batuta d' en Granados, interpretá de una manera deliciosa, ab notable forsa d' expressió y gran riquesa de matisos, la preciosa *Serenata* d' en Mozart y l' *Holberg Suite* d' en Grieg.

Ab igual acert acompanyá á n' en Casals, en las pessas que tocá 'l célebre violoncelista, de qual éxit colossal doném compte en la *Crónica* del present número.

Aquí sols afegirém que 'n Pauhet del violoncello, per acallar els aplausos incessants del públich, ens regalá, al final, un ressopó, ab acompanyament de piano, que valia tant com el mateix concert.

¡Que Deu li pagui la caritat, y que per molts anys pugá fer semblants obras!

TÍVOLI

La companyia de sarsuela continúa donantnos á coneixer obras y més obras del repertori valenciá.

Entre las últimament estrenadas s' hi contan las següents:

Mariquita la estanquera, que resulta un animat quadro de costums, ab alguns tipos dibuixats magistralment.

A mal tiempo, buena cara, divertida revista ab no poca intenció política, plena de alusions y malicias que demostran que la ploma dels Srs. Navarro González y Thous no peca pas de gansa. La música del mestre Peydró es també molt animada, y está perfectament adaptada á las diversas situacions de l' obra. En son desempenyo 's distingiren el Sr. Angeles que canta ab molt bona sombra unas coplas picarescas, la Srta. Gurina, dotada de molt bona escola, y la Sra. Segura.

Finalment, *Trapatroles* es la pintura de un tipo que s' enamora de totas las donas que li surten al pas, Aquí li diríam l' *Ase de 'n Mora*. Pertany de plé á la vella escola y podria aparellarse sense desdir ab las més celebradas produccions del *Teatro catalá* en els seus orígens.

Las tres produccions que acabém d' enumerar han sigut molt ben rebudas.

NOVEDATS

L' obra d' en Miquel Echegaray *Un baile de trajes* está buydada en els motllos mateixos que tantas vegadas ha empleat el seu autor.

Una fábula convencional y una serie de tipos sense consistencia, semblants á *marionettes* que diuhen versos exempts d' emoció y en cambi exuberants de ripis, no es pas cosa que pugá interessar al públich.

Y en efecte, 'l públich va escoltar l' obra fredament, sense una sola manifestació de agrado... Y aixó que 'l teatro estava plé de gomosos y senyoras dels barrets grossos... en fi de aquella gent, que sempre prenen ab gust l' orxata de xufas com més aygualida millor.

Será precís que las companyias madrilenyas procurin escullir obras més sustanciosas... ¡ey! si 'n troban.

CATALUNYA

Com era d' esperar, l' aparatosa *Duquesa de La Valliere* ha fet casi tot el gasto de la senmana.

Y dich casi, perque además s' ha donat una repre-

L' ESTIUHEIG (per APELES MESTRES).

—¿Sabs que fa molta calor?
—Ves si 'n fá, que demá, cantant y pidolant, penso tot xano xano comensar á encaminarme
Sant Hilari.

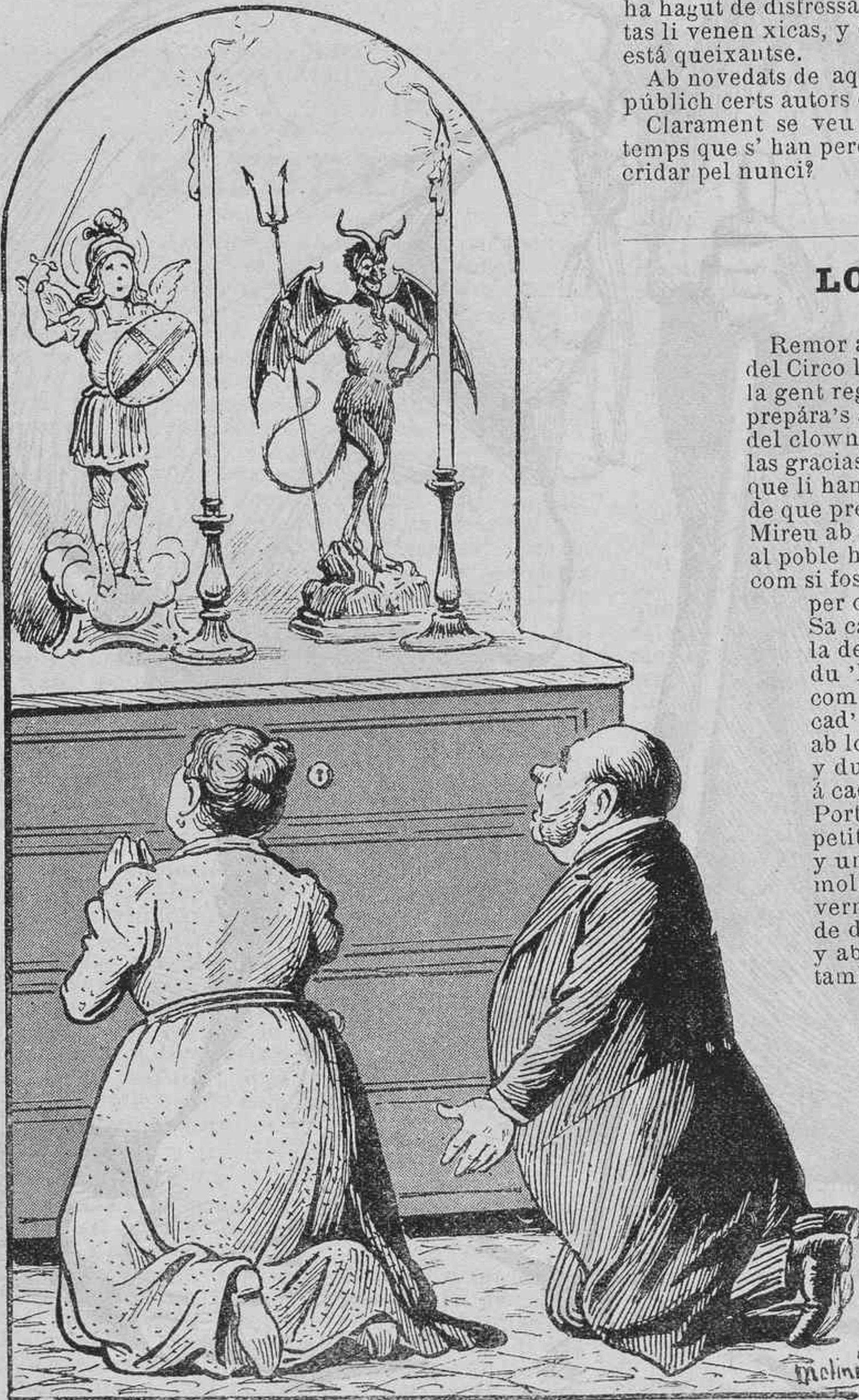
sentació de *La Charra* d' en Palencia, que ja es prou coneguda perquè tinguem de reparlarne.

S' anuncia pel dia 4 del pròxim mes de juliol la reaparició en aquest teatre de la companyia de la Guerrero y en Díaz de Mendoza, la qual se proposa donar a conèixer las obras noves que han sigut la base de la seva llarga excursió per l' Amèrica.

NOU RETIRO

Ab la popular òpera *La Bohème* debutà la senyoreta Corti, interpretant ab acert el delicat paper de *Mimi*, lo qual li valgué no pocs aplausos. Té la debutant una veu, encare que poch extensa, molt agradable, y sab emétrela ab facilitat. Se recomana ademés pel seu treball d' artista dramàtica.

LO QUE FA MOLTA GENT

Un ciri á Sant Miquel y un altre al dimoni.

La mateixa artista ha cantat ab éxit *Un ballo in máscara*.

**

En la òpera *I Pagliacci* sigueren molt aplaudits el tenor Gambardella y 'l barítono Dadone.

La Srta. Casals, que tingué d' encarregar-se accidentalment de la part de *Nedda* se feu acreedora á la benevolencia del públich, per ser ademés una artista que promet... y al séu dia pagarà.

GRAN VÍA

Carrasquillo es una sarsueleta de época, ab la filla de una aristocrática familia que va ser portada á un poble misteriosament, ab un conde ó marquès que va en busca d' ella á ferli saber qu' es rica y poderosa, y ab un estudiant—el protagonista—que havent caygut á las sevas mans una maleta s' entera de tot, y propo-santse conquistar á la noya rica, dirigeix els seus galanteigs á una criada del hostal.

¡Ah! un' altra cosa molt bonica... no fos cas que me 'n descuidés. A Carrasquillo, que per fer el séu fet s' ha hagut de disfressar ab el trajo de la maleta, las botas li venen xicas, y durant casi tota la representació, está queixantse.

Ab novedats de aquest calibre pretenen divertir al públich certs autors del género xich.

Clarament se veu que la gracia y l' inegni ja fa temps que s' han perdut. ¿No valdria la pena de ferlos cridar pel nunci?

N. N. N.

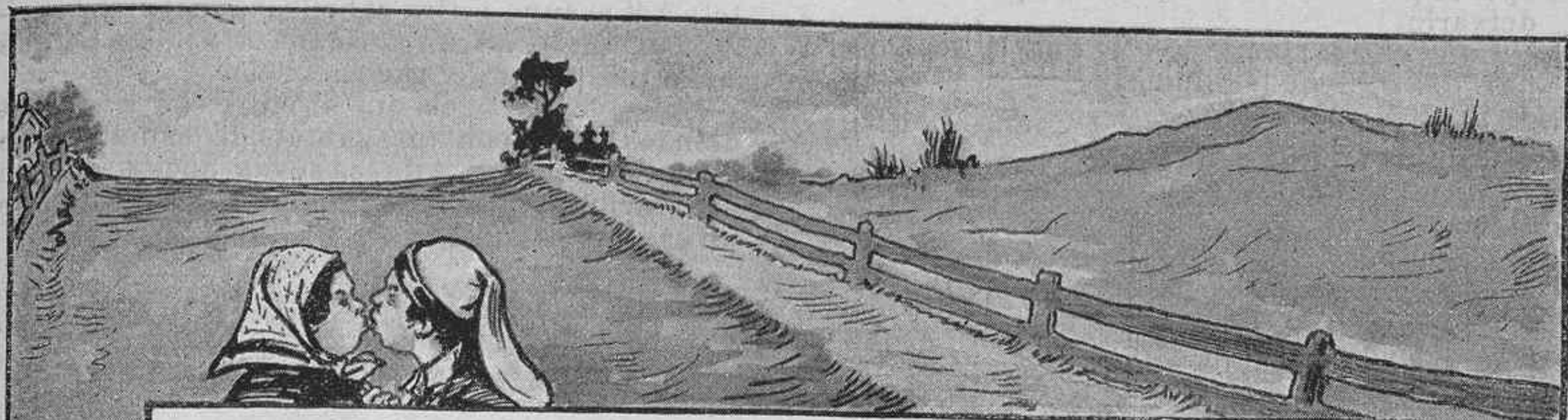
LO CLOWN

Remor alegre omplena del Circo l' ample espay: la gent regozitjada prepara's á gosar del clown, que ve á la pista, las gracias especiales que li han donat la fama de que precedit va. Mireu ab quina mueca al poble ha saludat com si fos una rialla

per ofegar un plany. Sa cara blanca sembla la de un desenterrat; du 'ls llavis plens de mangra, com embrutats de sanch; cad' ull voltat d' un cercle ab lo carbó pintat y duas curvas negras á cada part de nas. Porta barret de copa petit pera 'l séu cap y un trajo de una pessa molt ample, una meytat vermella, y l' altra blanca, de desde dalt á baix, y ab uns botóns disformes també vermells y blancs.

Un cop al mitj la pista comensa 'l seu treball, ja sol, ja ab algún altre vestit extravagant y com ell brut de cara, ó ab un gos ó ab un gat, passant per dintre un cercle cubert de paper blau, posant quentos en práctica, dant dobles salts mortals, rebentne bofetadas bo y fent lo descuydat, que 'l clown per tot es sempre de tots els cops el sach. Y 'l públich ho celebra rihent destornillat y l' aplaudeix y aclama ab entusiasme gran per l' home de més xispa que en tot l' Uvivers hi ha. Quan ja en lo Circo hi regna

ANTICIPO VOLUNTARI

Onze... dotze... tretze... Un més y á plegar.
(Acabat el batre ja s' han de casar).

silenci sepulcral
y han engolit las ombras
lo séu grandiós espay,
per l' ampla portalada
tancada per meytat,
un home 'n surt que porta
un *sobretudo* llarch,
las mans dins las butxacas
y l' ample coll alsat.
Es el graciós pallasso
vestit d' home formal
duhent totas las miserias
de sa existencia errant.
Mitj malaltís y magre,
y 'ls ulls tot enfonzats,

lo front cubert d' arrugas,
no pas pel curs dels anys,
cap dels que l' aplaudian
fa poch entussiasmats,
creurían que aquell tipo
d' aspecte trist y flach,
sens brill en la mirada
y sense agilitat
fos l' home de més xispa
qu' en tot l' Univers hi ha.
Sarcasme rihent, passa
entre la humanitat
fent riure ab sas angoixas,
sas penas disfressant
ab muecas venjativas
de la felicitat
que gosan els que riuhen
del séu grotesch treball.
Miréuse'l com ab pena
camina ab lo cap baix
las mans dins las butxacas
y l' ample coll alsat.
No pensa, no, ab las gracias
que té de lluhir demá,
ni menys ab los aplausos
que li prodigan tant.
Pens' que no li espera
sino la soletat
y la buydor glassada
de forastera llar,
y essent lo mon sa patria
li sembla massa gran
perque perdenhi l' esma
ni sab d' hont ve ni hont va.

SIMÓN ALSINA Y CLOS.

del tránsit y per espay de algu-
nas horas la vida ordinaria de la
ciutat.

Un ciudadá que li convenia
atravesar el carrer y 's veyá im-
possibilitat de ferho á causa de la
dixosa professó de no recordo
quina parroquia, deya:

—Vaja, n' hi ha per llogarhi ca-
diras.

Y ab molta calma li responia un
que 'n llogava:

—Ja te rahó, senyor, ja té rahó
y á n' aixó som.

*
*
*

Las professóns actuals ja ni á escolas de va-
nitat arriban, puig hi van uns tipos que no po-
den distingirse pas per ferse veure.

El dia de Corpus alguns de aquests se 'n endu-
yan el tros d' atxa ó de blandó que se 'ls havia

LAMENTACIONS JUSTAS

—Vaja, que ara aquest ofici
es pesadot per demés...
Al venir l' estiu s' hauría
de planxá ab planxas *frapés*.

ESQUELLOTS

Vaja que aquest any no 'ns podém queixar. A
partir de la diada de Corpus, l' una professó ha
anat darrera de l' altra, paralisant pels carrers

facilitat. A la Catedral se varen veure en molts apuros pera ferlos compeadre que havian de deixar-lo.

Un d'ells exclamava:—Es que jo soch partidari del sigle de las llums.

**

Recullit en una cantonada:

—¿Qui son aquests que portan las varas del talem?

—Regidors.

—¿Y volen dir que la Custodia arribará sencera á la Catedral?

**

No tot lo que 's tira avuy al pas de la profesó es ginesta, *confetti* y serpentinas.

Tipos hi ha que no reparan en desdinerarse á trucos de proporcionar-se un espectacle deliciosíssim.

La gracia consisteix en tirar al pas de certs pendóns ó de las escolanías grapats de monedas

de cinch céntims. Encare no trincan rebotent sobre l'empedrat, allá veurán com s'hi rebaten tots á l'aranya estira cabells, cayent l'un y entrabancant al altre y formant tots junts lo que se 'n diu la pila del greix.

La major part dels que s'entregan á aquest deliciós sport, son aprenentets de capellá, que demostran lo castís de las sévas aficions desde 'l moment que més s'estiman cinch céntims que un sant.

**

Cassat al vol:

—¿Qué me 'n dius dels gegants d'enguany?

—No sé: 'm sembla que van vestits de catalanistas.

—¡Ep! cuidado que no 't sentin.

—¿Qui, 'ls agents del govern?

—No, 'ls catalanistas; que si 't sentian podrian suposar que 't complaus en ferlos fé 'ls gegants.

LA VÍCTIMA DE CADA ANY

—Si la gent que vé á mirársela hagués de formá 'l cordó, ¡qué 'n fora poch d'animada la profesó!

La corrida de toros donada á Madrid á benefici de l'Associació de la premsa, es de aquellas que fan época, no sols pels preus exagerats que van regir, sino també per la rifa de objectes tauromàquichs ab que 'ls organitzadors de la festa van enllepolir á l'afició.

Entre 'ls tals objectes hi figuravan caps de toro dissecats, espasas rovelladas, muletas ab esquinsos, monteras y mitjas suadas... en fi, verdaderas preciositats, per no dir reliquias sagradas de las qu' están reclamant els honors de l'altar y las indulgencias dels bisbes.

La premsa de Madrid pot gaudirse de haver embutxacat uns quants milers de pessetas, treballant al mateix temps en pro de la regeneració de la patria.

Vaja, que fém lo que volguém sempre als espanyols ens toca ballar ab la més maca.

Va haverhi á l'Exposició de París una rotura de la canyeria de l'aygua, inundantse tot el pabelló espanyol anexe al palau d'Espanya, dedicat á dipòsit de vins.

De manera que allá á París la casualitat va encarregar-se de fer lo que fan aquí 'ls taberners á tota conciencia: batejar el vi.

La Garsa, llegítima successora de *La Perdiu*, las empenia días enrera contra 'l semanari *La Joventut*, ab un article titulat: «Una surra als noys gòtichs».

Calificar de gòtich á n' en Peyo Gener y demés companys de la séva corda, francament, me sembla una mica aventurat.

¿Y qui ho fá? Precisament els que menos autoritat tenen per intentar-ho: els actuals redactors de *La Garsa* y antics redactors de *La Perdiu*, que si de noys no 'n tenen res, ja que fins aspiran á que 'ls fassin regidors, en cambi son més gòtichs ells que 'ls mateixos sants que figu-

COQUETERÍA

ran als retaules del Museo diocesà de Vich.

¿Que no ho saben que únicament á causa del seu goticisme está tan enamorat d'ells el bisbe Morgades?

Ja veurán com el dia que 's mori en Casellas me l'embalsaman y me 'l plantan als claustres de la Catedral

à fer *pendant* ab mossen Borra.

De *La Garsa*:

«Lo cert es que estém *abocats* á la crisis: no sé si per aixó ó perque ja s'han acabat las maduixas, en Silvela no va anar ahir á *Aranjuez*... á la seva *quinta*.

»Ara pensa anárse'n á un altra de *quinta*...

»A la que fa temps que se'n hauria de haver anat: ell y... y els seus amichs.»

¡Ayay! ¿quina *quinta* serà aqueixa? ¿La *quinta pu*...?

¡Jesús, Jesús, dos, tres, cinch, deu, cent voltas, Jesús! Miri, senyor bisbe, que si no 'ls dona oportu- nament un cop de báculo, aquests minyons de *La Garsa* hasta acabarán per dir cosas lletjas.

Un eco de París, referent á la estancia allí de la Guerrero:

«...Es l'aristócrata espanyo- la, prompte á l'alegría, pero també al enuig y á la gelosia: es la dona superba que no s'oblida may de que porta en la lliga-cama la *navaja*.»

Aixís ho diu un dels periódichs més serios de aquella capital.

¿No es veritat que per gamarús mereixeria que la Guerrero 'l punxés?

Per supuesto... ab la *navaja*.

El nostre corresponsal de Vich ens demana fem públich que reyna gran animació en aquella ciutat, ab motiu de las próximas festas de Sant Miquel dels Sants.

Tant es aixís que ha de anarhi l'*Orfeo catalá* ademés d'altras orquestas: hi haurá iluminacions generals, funcions d'ópera en el Teatro, representantse *La Bohème*, *I Pagliacci* y *Cavalleria rusticana*; grans corridas de toros en l'espayós circo de la Plassa major, fochs artificials, tronadas, etc., etc.

En una paraula, que 's disposan á ficar l'olla gran dintre de la xica, de manera que si 'ls forasters que vajan á Vich no 's recrean, no será pas per falta de diversions, ni tampoch per carencia de bonas llangonissas.

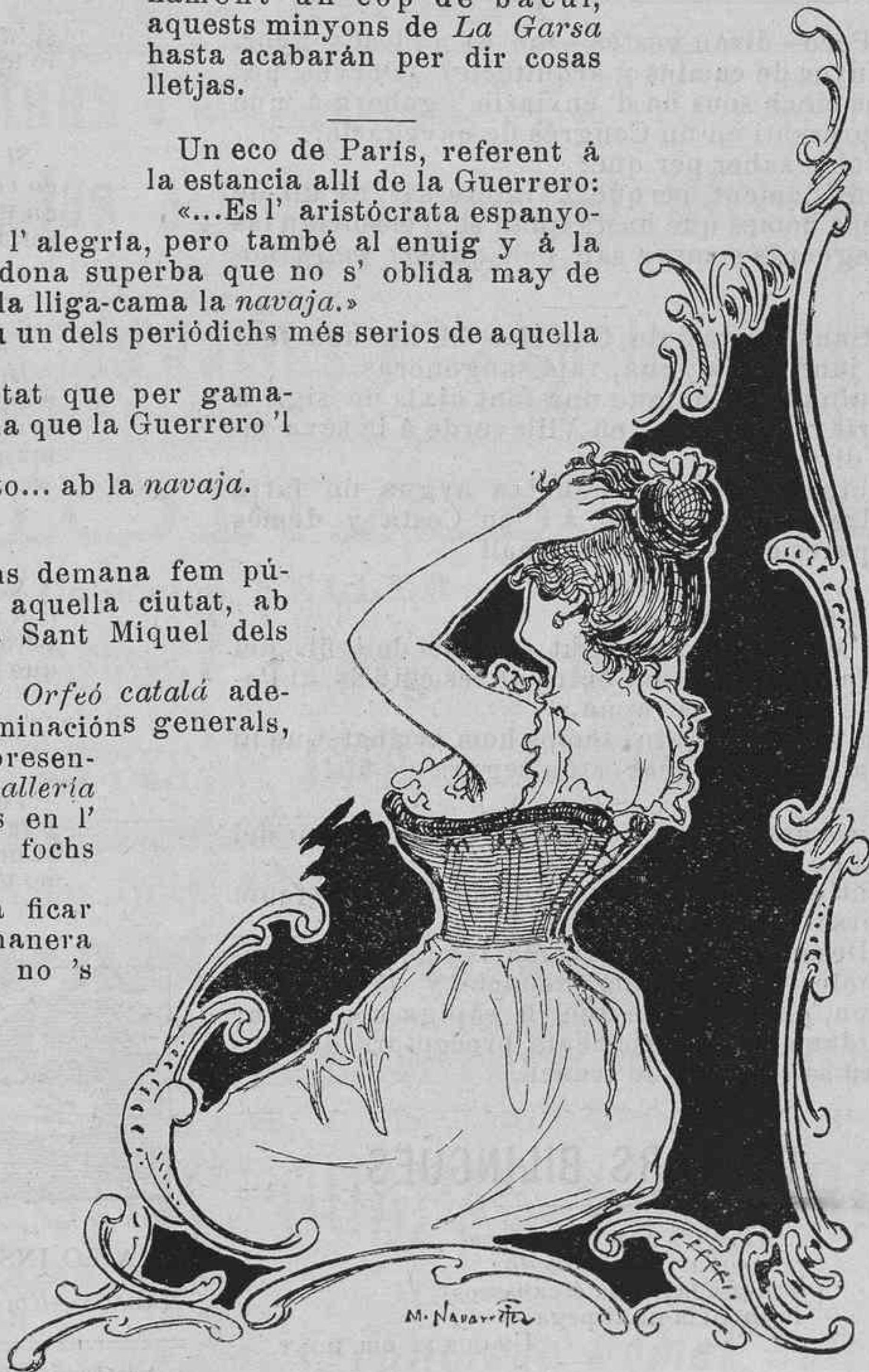
Llegeixo:

«Els fadrins sastres de Orense s'han declarat en huelga.»

Ja veurán com ab aquest motiu l'autoritat s'encarregará de *pendre midas*.

¿Que no ho saben?

El Govern ha nombrat delegat seu per assistir al Congrés internacional de navegació que se celebrará á París, á D. Pere Garcia Faria.

—¿Estich mona?

—¡Celestial!
¿No sabs que de tú 's pot dir alló de la Catedral?

M. NAVARRETE

CERVESA CASULANA

Surt més barato que l'anar en tranvía; ja está dit tot.
C'est une trouvaille.

Compran dugas lliuretas de pesols, que siguin de la vayna ben verda; els pelan, luego 'ls guisan ab pernil ó ab badella y se 'ls menjan.

Ja no hi han perdut cap diner. *Ahora bien*, agafan las esclofollas, las rentan y las fican en una olleta, tirant'hi després aygua fins á cubri-las cosa de dos dits. Bastará que s'estiguin tres horas al foch per extreuren tota la sustancia; després ho deixan fermentar, ho filtran y avants de deixarho algunas horas en repós, hi tiran una relativa cantitat de salvia pera que imiti millor el gust de la autèntica cervesa...

El resultado no se hará esperar y en Moritz, en Damm, en Gambrinus y en München s'estirarán els cabells.

—Pero—dirán vostés—¿no es aquest senyor, enginyer de camins y arquitecte? ¿Donchs pe-
quins cinch sous ha d'enviarlo 'l govern á que
'l representi en un Congrés de navegació?

¿Volen saber per qué?

Senzillament, perquè l'interessat es un de
aquells homes que hasta quan se li ensolcian las
clavagueras sempre sab *per' quinas mars na-
vega.*

A Sant Gervasi de Cassolas hi ha una font
que, junt ab l'aygua, raja sangoneras.

¿Quina llástima que una font aixís no siga á
Madrid y no la tinga en Villaverde á la séva en-
tera disposició!

¿Quinas dutxas de aqueixa aygua no faria
pendre á n' en Paraiso, á n' en Costa y demés
cap-pares de la Unió Nacional!

Diu un periódich:

«A Madrid ha ocorregut el robo dels fils del
teléfono que anavan, entre altres edificis, al Pa-
lau de la mateixa reyna.»

¿Ja veuhen á quins temps hem arribat, que ni
al mateix Palau real están segurs els fils!

Una frase de Mr. Lesseps, el célebre autor del
canal de Suez:

Sentint queixarse á un séu amich de que tenia
adversaris, li va dir:

—Desenganya't: d'adversaris y enemichs con-
vé tenirne sempre. Els enemichs y 'ls adversa-
ris son, per tot home que 'ls sápigá considerar
degudament, uns esclents preceptors que 'ns
donan sas llissóns de franch.

CANTARS BILINGÜES

*Algunos van á la cárcel
por robar una moneda:
y á qui las roba á cabassos
la justicia no li pega.*

UN QUE VÉ DEL HORT.

*Si voy al cielo algún dia
he de preguntar con ansia*

REFRESCAR EL VÍ SENSE AYGUA FRESCA NI GEL

En una galleda plena d'aygua, encare que aquesta
aygua no sigui de la font del mitj de Sant Just, ni de
Canaletas sino senzillament aygua de la aixeta de ca-
sa, després d'haberhi ficat l'ampolla ó 'l porró, hi ti-
ran un tros de sofre ben sencer.

El ví se 'ls anirá refrescant per moments, ab la ven-
tatja de que després poden fer servir el sofre per qual-
sevol altre us doméstich.

FORA MOSQUITS

Quan vulguin deshauciar tota classe de mosquits
de una habitació, no han de fer sino cremar una pe-
tita cantitat de cumí enter y natural.

El perfum d'aquest vegetal els ofen de tal modo
que no resisteixen un minut més la permanencia en
el camp de sas operacions.

Y si no volen tanta molestia, preferint senzillament
que 'l mosquit no 'ls atormenti durant la nit, bastará
que al ficarse al llit se freguin las mans y la cara ab
la mateixa herba.

Probadlo y os convenceréis.

si 'm tornaré lo robat
lo ferrocarril de Fransa.

NUT.

*Si las mujeres mandasen
en vez de mandar los hombres,
en menos de quatre dias
serian casadas totas.*

J. MIRALLES.

*Hasta el cielo subiria
escalón por escalón
si no tingués por de ferme
massa mal als ulls de poll.*

E. SABATER Y MALLA.

*Me casé hace ya un año
con una chica muy guapa;
pero en cambi tinch la sogra
que tot sovint m' estomaca.*

J. AUBERT Y MALLA.

*Tú me dices que estoy loco
y te confieso que sí:
si no estigués boig, María,
no t' estimaría així.*

MORELL.

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO
XARADA—*Em-pa-pe-ra-da.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EDICIÓN ECONÓMICA

POESÍAS COMPLETAS
DE
CAMPOAMOR

Dos tomos en 8.º, esmeradamente impresos, 2 Ptas.

EL TEATRO

Apuntes de un Traspunte

por **FEDERICO URRECHA**

Obra interesante que deben conocer todos los cómicos y el público aficionado al teatro.

Un tomo en 8.º, DOS pesetas

NOVEDADES

Cosas de Reus Recorts d' un jove que ja no ho es. Per J. Güell y Mercader.—Preu, Ptas. 1'50.

Piñoncito ó las aventuras de un títere
Por Luis Bacci.—Precio, 2 Ptas.

Coloquio de las damas y La cortesana
Del famoso y gran demostrador de vicios y virtudes, Pedro Arteino.—Precio, 5 Ptas.

NOVEDADES

DICCIONARIOS

Colección **FELLER**

ESPAÑOL FRANCÉS Un tomo tela Ptas. 1'50

ESPAÑOL INGLÉS Un tomo tela Ptas. 1'50

FRANCÉS ESPAÑOL Un tomo tela Ptas. 1'50

INGLÉS ESPAÑOL Un tomo tela Ptas. 1'50

Demá dissapte, día 23 de Juny, **NÚMERO EXTRAORDINARI** de
LA CAMPANA DE GRACIA

8 planas de ilustració y text, 10 céntims

←* OBRAS PRÓXIMAS Á PUBLICARSE *→

EN LA BRECHA

por **FRANCISCO BARADO**

TOMO 73 DE LA

Colección Diamante

GUAPAS Y ALEGRES

ALBUM DEL MALGRADO

Francisco Gómez Soler

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral per certifiat. Als corresponsels de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

CORPUS PINTORESCH (per O. JUVENIL).

La profesó al camp